

***DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU,
ZÁKLADNÍ ŠKOLA a ŠKOLNÍ JÍDELNA***
*Bystřice pod Hostýnem, Havlíčkova 547, PSČ: 768 61,
Tel: 571 489 401*

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Školské zařízení: DDŠ, ZŠ a ŠJ Bystřice pod Hostýnem, Havlíčkova 547, 768 61

Školní rok: 2019/2020

Ředitel zařízení: Mgr. Jiří Vodák

Školní metodik prevence: Mgr. Ladislava Marešová

e-mail: dvubph@volny.cz

tel.: 571 489 403

web: www.ddbystrice.cz

Termín a forma seznámení ředitele a pedagogických pracovníků s MPP:

MPP projednán na pedagogické radě 26.8. 2019

Ve školním roce 2019/2020 budeme využívat kapacitu školského zařízení, která činí 40 dětí, ty budou vzdělávány v pěti třídách dle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – Škola pro život IV.

V odpolední činnosti budou děti rozděleny max. do 5 rodinných skupin. I nadále bude pokračovat činnost běžných rodinných skupin, dvou výchovně-léčebných skupin a skupiny pro děti mladšího školního věku.

Cílem edukačního procesu v DDŠ je resocializace dětí – postupné včlenění dítěte zpět do společnosti, přebudování jeho životních postojů a hodnot. Dětem jsou zpracovávány individuální resocializační programy-plány rozvoje osobnosti, kde jsou stanovovány dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé výchovné cíle, které jsou pravidelně vyhodnocovány, dále stanovují formy výchovného působení, výchovný program, vztah k rodině a blízkému okolí. Zařízení má zpracovány standardy kvality péče, které jsou pro všechny pedagogické pracovníky závazné. Každé dítě má přiděleného klíčového pracovníka, který dítěti věnuje individuální pozornost, snaží se o budování důvěry v jejich vzájemném vztahu a podporuje dítě v naplňování jeho potenciálu. Těžištěm práce s dětmi jsou individuální a skupinové programy, zážitkové programy, projekty, terapie vedené kvalifikovanými pracovníky. Individuální terapeutickou péči dětem věnují odborní pracovníci – etopedka a psycholožka.

Minimální preventivní program je převážně zaměřen na sekundární prevenci – předcházení vzniku, rozvoje a přetrvávání rizikového chování dětí umístěných v našem zařízení. Minimální preventivní program prolíná celou výchovně vzdělávací činností DDŠ, na jeho realizaci se podílí všichni pracovníci zařízení.

Výchovná a vzdělávací činnost bude směřována i nadále k integraci dětí do společnosti. V průběhu školního roku pedagogičtí pracovníci uspořádají a navštíví s chlapci řadu kulturních, sportovních a společenských akcí. Budou pořádány besídky, soutěže, zážitkové programy, projekty, besedy. Etopedka zařízení uspořádá pro děti řadu zážitkových, terapeutických a intervenčních programů a pobytů.

V letošním školním roce bude naše školské zařízení pořadatelem Střelecké soutěže pro děti ze zařízení náhradní rodinné péče z celé ČR, pro děti Zlínského kraje uspořádá zařízení Atletický čtyřboj a turnaj kopané. Dále bude v tomto školním roce náš DDŠ pořádat tradiční akci „Úklid Hostýnských hor“ ve spolupráci s RESCUE TEAMEM. Nadále se zúčastníme dlouhodobých projektů – „Uklidme Česko“, „Ruku na to“ a „Jsme jedna rodina“.

Pedagogičtí pracovníci se budou i nadále vzdělávat v oblasti sociálně patologických jevů, využijí nabídek NIDV, KPPP a dalších institucí. Etopedka ukončí 120 hodinový výcvik - Narativní práce s dětským traumatem v Praze.

Nadále bude probíhat úzká spolupráce se sociálními pracovníky, kurátory, pedopsychiatry, pediatrem, s Městskou policií Bystřice p. H., Policií ČR, státním zástupcem v rámci předcházení sociálně patologických jevů.

Minimální preventivní program je nedílnou součástí Plánu práce DDŠ,ZŠ a ŠJ na školní rok 2019/2020. Na jeho realizaci se podílí všichni pracovníci zařízení pod vedením školního metodika prevence a ředitelství DDŠ,ZŠ a ŠJ Bystřice pod Hostýnem.

Hlavní úkoly zařízení

- v prevenci sociálně patologických jevů bude důraz kladen na sekundární prevenci-předcházení vzniku, rozvoji a přetrvávání rizikového chování. Uplatňovat budeme včasnou intervenci, poradenství odborných pracovníků, spolupráci s rodinou a pracovníky OSPODů.
- po umístění dítěte do zařízení zapojit do terapeutických programů rodiče, cca po 2 měsících pobytu uspořádat případovou konferenci, kde bude stanoven hlavní cíl péče a cíle průběžné.

- v průběhu pobytu dítěte zařazovat intervenční, terapeutické, zážitkové programy a pobyty vedené odbornými pracovníky zařízení s důrazem na spolupráci, kooperaci, sociální a osobnostní rozvoj, pozitivní sebepojetí a zdravé sebevědomí dětí.
- nadále zdokonalovat systém hodnocení dětí vedoucí ke kladné motivaci dětí, důsledně a spravedlivě ho uplatňovat společně s vrstevnickým hodnocením, uplatňovat formativní hodnocení a sebehodnocení dětí.
- podporovat komunitní systém v zařízení, pravidelně jej uplatňovat.
- vedení zařízení bude účinně spolupracovat se správcem dětí, uplatňovat její náměty v praxi a upevňovat její autoritu mezi dětmi.
- uplatňovat v edukačním procesu zážitkové programy, využívat pestrost forem práce a projektové dny, zavádět nové formy individuální a skupinové práce /canisterapii u výchovně – léčebné skupiny/, podporovat u dětí aktivitu, iniciativu a samostatnost.
- zvyšovat kvalifikaci a odbornou způsobilost pedagogických pracovníků dalším vzděláváním, uplatňovat supervizi na pracovišti.
- zaměřit se na rozvoj zájmových aktivit dětí, podporovat činnost zájmových kroužků - sportovní, polytechnický, hudební, divadelní, hokejový, turistický, vaření, keramický, střelecký a zapojení dětí do zájmových kroužků mimo zařízení – SVČ Včelín Bystřice pod Hostýnem.
- úzce spolupracovat na realizaci projektů – „72 hodin“, „Úklid Hostýnských hor“ a „Jsme jedna rodina“ – kde se děti aktivně zapojují do dobrovolnických ekologických, sportovních a pracovních aktivit.
- spolupracovat s městem – pracovat v pracovní skupině prevence, spolupracovat a účastnit se s žáky na projektech a akcích organizovaných městem.
- rozšířit spolupráci zařízení s rodiči o nabídku poradenských činností, poskytování poradenství a podpory v oblasti školní neúspěšnosti, kariérového poradenství, rodinných zážitkových aktivit a nabídnout rodičům setkání dětí a odborných pracovníků.
- pro děti, které nemají možnost pravidelných dovolenek u rodičů uspořádá etopedka terapeutické, poznávací a relaxační pobyty. Cílem pobytů bude rozvoj sebepojetí a sebepoznání, posílení vazeb a vztahů mezi dětmi, zlepšení chování. Dominantní náplní pobytu jsou poznávací činnosti, relaxace v přírodě, cvičení, zdolávání překážek, překonání sebe-sama u jednotlivých dětí – kterým je pobyt ušit na míru.
- před příchodem nového dítěte do zařízení poskytne etopedka pedagogickým pracovníkům vstupní informace o dítěti, společně stanoví základní strategie resocializace v adaptačním období, které po cca měsíci společně revidují a zpracují dítěti IPROD.
- odborní pracovníci – psycholožka a etopedka – budou nově přijatým pedagogickým pracovníkům poskytovat službu podpory, kdy mohou konzultovat, své pocity a potřeby z pedagogické praxe v zařízení.
- odborní pracovníci – etopedka s psycholožkou budou věnovat zvýšenou péči dětem v adaptačním období, pedagogickým pracovníkům poskytnou informace o nově zařazených dětech prostřednictvím porad, poskytnou podporu při zpracování programu osobnosti dítěte a reedukaci.
- pedagogičtí pracovníci budou využívat kooperaci napříč jednotlivými úseky na pracovišti, na poradách se budou podílet na řešení případových kazuistik dětí.

1. Jednorázové akce

- Krkonošský biatlon – září
- Podzimní přebory v minikopané Hamr n.j. – září
- Střelecká soutěž – říjen

- Drakometriáda – říjen
- Branný závod VÚ Višňové – listopad
- Býchorské hry – listopad
- Vánoční turnaj ve stolním tenise – prosinec
- Aqualand – prosinec
- Mikulášská nadílka – prosinec
- Sbíрка hraček – prosinec
- Hroší hry – prosinec
- Vánoční posezení – prosinec
- Hokejové klání zaměstnanci x chlapci – leden
- Lyžařský výcvik – leden
- Zimní olympiáda VÚ a DDŠ – únor
- Den země – úklid městského parku – duben
- Jihlavský míč – duben
- Den vody – duben
- Úklid Hostýnských hor – duben, organizace ve spolupráci s RESCUE TEM
- Festival ZUČ – duben
- Atletický čtyřboj – květen
- Letní olympiáda DDŠ – květen
- Den s armádou – květen
- Den dětí – červen
- Školní výlety – červen
- Ostrava se baví – červen
- Sportovní den žáci x pedagogové – červen

Prázdninové pobyty /červenec, srpen/:

- Krkonoše – turistika, stanování
- Beskydy – poznávání, turistika

Zážitkové programy v odpolední činnosti:

- Soutěž o nejhezčí byt
- Jak se chovat na horách
- Listopad 1989
- Den památky holokaustu
- První pomoc
- Volba povolání
- Zásady společenského chování
- Enviromentální výchova – šetrnost k přírodě, obnovitelné zdroje
- Prevence násilí a šikanování
- Zásady zdravého životního stylu
- Zneužívání návykových látek
- Pomáháme si
- Bezpečnost v silničním provozu
- Ochrana člověka za mimořádných situací
- Finanční gramotnost
- Mediální výchova – film, plakát, práce s textem

Projektové dny ve škole:

- „Seznam se bezpečně“ – bezpečí na internetu
- Příprava na samostatný život
- Jak mě vidí ostatní?
- „Čím budu?“ – volba povolání
- Neubližuj mi! – prevence šikany
- Etická výchova
- Bezpečný sex
- Bezpečný internet
- Země je jen jedna
- Finanční gramotnost
- Ochrana člověka v mimořádných situacích
- Sexuální výchova
- Kultury jiných světů
- Kde jsme všude byli
- Dopravní výchova
- Předcházení rizikovým jevům
- Zadlužení, korupce
- Dopravní výchova, chodec
- Třídění odpadu
- Voda základ života
- Vzdělání má smysl
- První pomoc
- Energie kolem nás
- Plíce naší planety
- II.světová válka
- Třídění odpadů
- Naše ideální rodina
- Zdravé potraviny
- Mediální výchova – plakát, text, film
- Atomová energie
- Naše stromy
- Náboženství světa
- Zvířata na statku
- Země a vesmír
- Recyklohraní

Integrace prevence sociálně patologických jevů do vyučovacích předmětů:

- Výchova ke zdraví – tematické bloky učiva /zdraví a nemoc, já a moji blízcí, dospívání, sebepoznání, cesta ke zdraví, mezilidské vztahy, osobnostní rozvoj, já a vrstevníci, zdravý způsob života, jak přežít pubertu/

- Občanská výchova – tematické bloky učiva / domov a rodina, stát a právo, člověk a dospívání, člověk hledající svůj svět a sám sebe, člověk a předpoklady soužití, člověk a společnost, občanská společnost, občan v právních a ekonomických vztazích/
- Přírodopis – tematické bloky učiva /člověk a zdraví, člověk mění a chrání svět/
- Výtvarná výchova – výtvarné vyjádření skutečnosti, uplatňování subjektivity - témata sociálně patologických jevů /co mám v hlavě, zdravý život, můj kamarád, já a moje rodina.../
- Český jazyk – slohové práce na témata sociálně patologických jevů a literatura – četba knih, časopisů a textů s danou problematikou /Memento, Pod křídly, Zámeček.../
- Informatika – učivo – bezpečnost na internetu, kyberšikana, ochrana dat, spam, ...
- Dramatická výchova – náměty a témata sociálně patologických jevů v dramatických situacích – jejich nalézání a vyjadřování
- Zeměpis – tematické bloky učiva /krajina a životní prostředí, planeta Země a její krajiny, lidé jiných kultur, přírodní poměry v ČR, hospodářství v ČR../

2. Dlouhodobé akce

Etoped – individuální a skupinová terapie s žáky, krizová intervence, zážitkové programy, intervenční programy, případové konference

Psycholog – individuální a skupinová terapie s žáky, krizová intervence, případové konference

Práce etopeda a psychologa má v našem školském zařízení své opodstatnění hlavně při práci s dětmi v VLSK a u dětí s uloženou OV. Úzce spolupracují a koordinují specifickou činnost mezi úseky učitelů, vychovatelů a sociálních pracovníků.

Spoluspráva dětí - vedená ved. učitelem a ved. vychovatelem DDŠ,ZŠ a ŠJ, 1x za měsíc

Skupinová komunita–vedená ředitelem DDŠ,ZŠ a ŠJ

Schránka důvěry

- Návštěvy kina – 1x měsíčně, 40 žáků
- Návštěvy divadelních představení ve Zlíně – 1x měsíčně, 6 žáků
- Plavání v krytém bazénu – 2x měsíčně 15 žáků
- Návštěvy výstav a kulturních akcí v Bystřici p. H. – 40 žáků
- Turistické výlety do okolí – 1x měsíčně, 6 žáků
- Činnost žákovské knihovny – 1x týdně, 40 žáků
- Návštěvy městské knihovny Bystřice pod Hostýnem – 1x měsíčně - 10žáků
- Koupání v bazénu DDŠ – 40 žáků
- Sportování na multifunkčním hřišti – hale /kopaná, florbal, online hokej, volejbal, tenis.../ 40 žáků

Dlouhodobé projekty:

„72 hodin – Ruku na to“

Projekt dobrovolnických aktivit v ČR, kdy se dobrovolníci pustí do aktivit, které pomohou druhým, přírodě, či jejich okolí. Cílem projektu je zapojit co nejvíce mladých lidí a ukázat jim, že stačí málo, aby společně dokázali změnit věci, které se jim nelíbí. Naši chlapci se do projektu zapojí úklidem parku Zahájené, kdy vysbírají spadlé větve a odpadky do igelitových pytlů.

„Úklid Hostýnských hor“

Projekt ve spolupráci Rescue team Hostýnské vrchy, kdy školy Podhostýnského mikroregionu uklidí hlavní hřeben a lokality tvořící vstupní bránu do Hostýnských hor. Pracovníci našeho zařízení i chlapci se aktivně zapojí do organizace tohoto projektu.

„Jsme jedna rodina“

Projekt hokejového týmu HC Kometa Brno, který přivádí děti do hokejového prostředí, tradičním či netradičním způsobem. Děti mají možnost díky pozvání navštívit zápasy HC Komety, dále se zúčastní DORTIÁDY s Kometou /soutěž pro milovníky sladkostí/, DRAKOMETIÁDY na Kraví hoře /pouštění draků/ a pomohou s úklidem okolí Brna na akcích EKODEN s Kometou v jarním a podzimním období. Všechny těchto akcí se zúčastňují také hokejisté Komety, společně se baví, rozdávají rady, motivaci, předávají své postoje dětem.

3. Zájmové kroužky – přibližný počet dětí

Kroužky pracují pod vedením vychovatelů

- Sportovní – 12 žáků, 4x měsíčně
- Polytechnický – 6 žáků, 4x měsíčně
- Cyklistický – 8 žáků – 4x měsíčně
- Vaření – 12 žáků, 4x měsíčně
- Výtvarný – 10 žáků – 4x měsíčně
- Kroužek šikovných rukou – 8 žáků – 4x měsíčně
- Motoristický kroužek – 5 žáků – 4x měsíčně
- Rukodělný kroužek – 5 žáků, 4x měsíčně
- Hudební kroužek – 4 žáci, 4x měsíčně
- Hokejový – 10 žáků, 4x měsíčně
- Divadelní – 6 žáků, 1x měsíčně

Žáci s dlouhodobě dobrým hodnocením mohou navštěvovat kroužky v SVČ Včelín Bystřice pod Hostýnem a sportovních klubů v Bystřici pod Hostýnem.

4. Metodické pomůcky, informace, kontakty

Konzultační hodiny pro setkání dětí s preventistou – 1x týdně v odb. pracovně

Spolupráce s psychologem a etopedem – 1x týdně, častěji dle potřeby

Spolupráce s psychiatrem – měsíčně, častěji dle potřeby

Pedagogická knihovna – umístěna v ředitelně a sborovně – využívána všemi pedagogickými pracovníky, průběžně doplňována o odbornou literaturu.

Videotéka – umístěna v ředitelně, využívána pedagogickými pracovníky dle individuálních potřeb.

Žákovská knihovna – umístěna ve školním kabinetu a keramické dílně, využívána žáky dle individuálních potřeb.

Nástěnka – umístěna v budově školy před sborovnou, určena dětem, obsahuje důležité informace, kontakty.

Besedy a školení pedagogických pracovníků o aktuálních problémech pod vedením psycholožky, etopeda a odbor. pracovníků.

Všechny dostupné informace o institucích, organizacích a odbornících, kteří v oblasti protidrogové prevence jsou umístěny v pracovně etopeda. Aktuální informace jsou vyvěšeny na nástěnce ve sborovně a vychovatelně.

Minimální preventivní program s přílohami: Program proti šikanování a Zásady bezpečné komunikace s uživatelem drog jsou umístěny ve sborovnách a na vychovatelnách DDŠ.

5. Spolupráce s rodiči a OSPOD

Po umístění dítěte do zařízení se odborní pracovníci snaží zapojit do terapeutických programů rodiče /pravidelný telefonický kontakt, návštěvy v zařízení, návštěvy v domácím prostředí,../

Po umístění dítěte do zařízení – cca po 2 měsících pobytu odborní pracovníci ve spolupráci s OSPOD uspořádají případovou konferenci, kde bude stanoven hlavní cíl péče a cíle průběžné, umožní lepší nastavení plánu rozvoje osobnosti dítěte.

Rodiče jsou informováni individuálně při návštěvě zařízení. Při akutních problémech jsou rodiče informováni neprodleně telefonicky a dopisem.

Pravidelně jsou rodiče informováni dopisem 4x ročně.

OSPODY úzce spolupracují se sociálními pracovníky DDŠ při vyřizování pobytů doma, útěků a nemocí v domácím ošetřování. Zástupci OSPOD pravidelně navštěvují zařízení 4xročně.

OSPOD je pravidelně informováno 4x ročně dopisem o prospěchu a chování žáka.

Odborní pracovníci se v případě potřeby zúčastňují případové konference na úřadu OSPOD – řešena je problematika dalšího směřování dítěte, volba povolání, prohlubující se výchovné problémy, možnost návratu do rodiny.

Vedení DDŠ, ZŠ a ŠJ uspořádá pracovní schůzky o aktuálních otázkách legislativy a náhradní rodinné péče s pracovníky OSPOD.

6. Spolupráce s ostatními odborníky

PČR Bystřice pod Hostýnem

MP Bystřice pod Hostýnem

MUDr. Vojtková – ošetřující pediatr

Psychosociální centrum Přerov – ošetřující pedopsychiatři

DPN Velká Bíteš – spolupráce při umístění žáků při dlouhodobých psychiatrických obtížích.

DDÚ Brno Hlinky – spolupráce při zařazování nových dětí do našeho zařízení, přemísťování dětí s uloženou OV

DÚM Brno Veslařská – spolupráce při přemísťování dětí do VÚ

MÚ Bystřice pod Hostýnem – spolupráce při řešení každodenních problémů, účast na projektech města

VÚ Višňové, VÚ Střílky, VÚ Moravský Krumlov, VÚ Nový Jičín, VÚ Dřevohostice – spolupráce na dislokaci dětí

Spolupráce s orgány:

Komise pro pořádání kulturních a sportovních akcí při MŠMT – spolupráce při pořádání závodů pro děti v DDŠ, VU – „Střelecká soutěž“

Asociace dětských domovů – spolupráce na organizaci a účast na sportovních akcích a školeních

Asociace náhradní rodinné výchovy – školení a semináře pro odborné pracovníky

KPPP Kroměříž – účast na školeních pracovníků

Probační a mediační služba – kontrola dětí určená soudem při veřejně prospěšných pracích

TJ Tatran – zapůjčení sportoviště

RESCUE TEAM – besedy, organizace ekolog. akce „Úklid hostýnských hor“

Oddíl Biatlonu – pronájem sportoviště

Sbírka hraček – projekt Tango Havlíčkův Brod

Milý Ježíšku – vánoční dárky

Posádka Hranice – Armáda ČR – návštěva posádky, hry, soutěže, beseda s vojáky

Sponzoři školského zařízení:

Nadále spolupracovat se sponzory: AHOLD CZECH REPUBLIC a.s. – Albert, CITIBANK, TANGO Havlíčkův Brod, BAREVNÝ SVĚT DĚTÍ, KLUBSTEN Karviná, Kaufland, Nadace T. Maxové, ZOO Dvůr Králové nad Labem, nadace Škola hrou, Posádka Hranice – Armáda ČR, Milý ježíšku, Kometa Brno

7. Evaluace MPP

- dotazníky
- schránka důvěry
- individuální pohovory s etopedem
- individuální pohovory s psychologem
- terapie s odbornými pracovníky
- skupinová komunita
- schůzky spolusprávy dětí
- pohovory v hodinách – výchova ke zdraví, občanská výchova, český jazyk...
- slohové práce na dané téma
- výtvarné práce na dané téma
- diskuse v projektových dnech

8. Prezentace školského zařízení

forma

www stránky

video pořady /interně/

výstava prací a úspěchů dětí DDŠ

články v místním tisku

kronika

tvůrci

ped. pracovníci a děti

ped. pracovníci a děti

ped. pracovníci a děti

ped. pracovníci

ped. pracovníci

9. Vzdělávání školního metodika prevence:

Školní metodik prevence absolvoval „Kurz pro metodiky prevence na školách“ – Studium k výkonu specializovaných činností – prevence sociálně-patologických jevů na UK Praha. Akreditace MŠMT č.j.:23 101/2007-25-508

Narativní práce s dětským traumatem – 120 hodinový výcvik v roce 2019 Praha - ukončení podzim 2019

Účast na konferenci PPRCH
Dále dle aktuální nabídky DVPP
Časopis – Školní poradenství v praxi – předplatné
Samostudium odborné literatury

10. Evidence a efektivita:

Evidence sociálně-patologických jevů je vedena školním metodikem prevence, dále je uváděna v týdenních plánech rodinných skupin a v denním záznamu výchovné činnosti.

školní metodik prevence: Mgr. L. Marešová
kontakt (e-mail, telefon) : etoped@ddsrbph.cz , tel.: 571 489 401, 606 709 001
ředitel školy: Mgr. Jiří Vodák
aktuální e-mail školy : dvubph@volny.cz

V Bystřici pod Hostýnem
26.8.2019

Zpracovala: Mgr. L. Marešová

Schválil: Mgr. Jiří Vodák

Příloha:

Program proti šikanování:

Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školského zařízení zpracoval Program proti šikanování na základě MP MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení vydaného v roce 2013.

Pedagogičtí pracovníci byli na provozní poradě seznámeni s Programem proti šikanování 10.2.2009, v letošním šk. roce 28.8.2018 na úvodní pedagogické radě.

Žáci byli seznámeni na třídnických hodinách seznámeni s Programem proti šikanování 2.2.2009, v letošním školním roce na třídnických hodinách 3.9.2018.

Krizový plán šikany je k dispozici pedagogickým pracovníkům ve sborovnách a vychovatelnách.

Příloha č.1.

Program proti šikanování – DDŠ, ZŠ a ŠJ Bystřice pod Hostýnem

Program proti šikanování v DDŠ je sestaven na základě Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 21 149/2016 a metodického pokynu K primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.MŠMT – 21 291/2010-28.

Dětský domov se školou patří mezi speciální výchovná zařízení. Pečuje o chlapce s nařízenou ústavní a uloženou ochrannou výchovou, docházkou do základní školy. Chlapci pocházejí z dysfunkčních rodin, spolupráce s rodiči je často velmi problematická. Z tohoto důvodu dětský domov úzce spolupracuje se sociálními pracovníky OSPOD, kteří s rodinou úzce pracují a připravují rodinné prostředí na návrat dítěte domů. Ústavní výchova je chlapcům nejčastěji nařizována z důvodu záškoláctví, agresivity, trestné činnosti, šikany, zneužívání návykových látek. Ve školském zařízení mohou být umístěny i děti s uloženou

ochrannou výchovou – důvodem uložení je např. rozsáhlá trestná činnost, zneužívání návykových látek a spolupachatelství na loupežném přepadení. Z těchto důvodů Minimální preventivní program s Programem proti šikanování prolíná celou výchovnou a vzdělávací činností DDS, ZŠ a ŠJ. Na jejich realizaci a tvorbě se podílejí všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci zařízení pod vedením školního metodika prevence a ředitele školského zařízení.

I přesto, že pro školské zařízení typu DDS jde o jeden z velice nesnadných úkolů, musíme vynaložit nemalé úsilí k podchycení šikany již od zárodku, její citlivé řešení s jasnými důsledky. V zařízení je kumulace osobností s problémy v oblasti interakce, je zde velký rozdíl ve fyzických a mentálních schopnostech jednotlivých žáků. U mnoha z nich byly diagnostikovány zvýšené afektivní tendence, je narušeno morální vědomí. V mnoha případech není ucelen žebříček hodnot, či je posunut nesprávným směrem do oblasti projevů asociálního chování.

Cílem Programu proti šikanování je vytvořit v DDS, ZŠ a ŠJ bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Pedagogové se zaměří na komunikaci a vztahy mezi žáky, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo, či ne.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní a výchovné a vzdělávací cíle DDS. Nikdy zřejmě nebudeme schopni zcela vymýtit dílčí prvky tohoto sociálně patologického jevu z prostředí našeho DDS z jeho vnitřního života. Právě proto však musíme této oblasti věnovat zvýšenou pozornost s důsledným pedagogickým působením všech zaměstnanců DDS. V co nejvyšší míře těmto projevům zabránit již v počínající fázi, ještě před eskalací tohoto nežádoucího jevu. Je potřeba usilovat o vytvoření bezpečného prostředí za tím účelem:

- podporovat solidaritu a toleranci
- podporovat vědomí sounáležitosti
- posilovat a vytvářet podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit DDS
- rozvíjet jednání v souladu s právními normami s důrazem na právní odpovědnost jedince
- aktivně zapojit do řešení problémů spoluprávu dětí.

Charakteristika šikany:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě jako nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Kyberšikanu je jednou z forem psychické šikany. Je to využití ICT, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost.

Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese.

Za šikanu se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která

se jim líbí, nejde o šikánování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit.

Projevy šikany:

Šikánování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany podle typu agrese - typu nebo prostředku týrání patří:

- fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT)
- smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)

Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodu je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat fenomén ze tří praktických pohledů – jako nemocné chování, závislost a poruchu vztahů ve skupině.

Prevence šikany:

Pedagogičtí pracovníci věnují zvýšenou pozornost zejména dvěma skupinám:

- potencionálním obětem šikany
- potencionálním agresorům

Obě tyto skupiny musí být pod neustálým pedagogickým vedením a v rámci reedukačních programů s nimi musí být cíleně pracováno. Zvýšená pozornost projevům tohoto jevu musí být věnována zejména na začátku školního roku, po příjezdech z prázdnin a dovolených, před koncem školního roku v souvislosti s odchodem některých žáků ze školského zařízení. Dále v době společných akcí, kdy dochází k promíchání různých skupin a ke vzniku nových neformálních skupin. Také v době osobního volna.

Prevence šikany se ve škole provádí ve vyučovacích hodinách: výchova ke zdraví, dramatická výchova, český jazyk, přírodopis, občanská výchova a v třídnických hodinách. Na rodinných skupinách se prevence provádí v rámci komunitního kruhu a besed s vychovateli.

Prevenčí se aktivně zabývá etoped a psycholog, kteří monitorují aktuální situaci ve školském zařízení, řeší aktuální problémy a aktivně pracují s problémovými jedinci.

Pedagogičtí pracovníci zapisují všechny přestupky proti vnitřnímu řádu školského zařízení do denního záznamu hlášení a jsou povinni v případě zjištění závažného přestupku žáka (fyzické napadení spolužáka, krádež, vulgarita, ...) zapsat a udělit žákovi výchovné opatření. Četnost těchto opatření monitoruje etoped zařízení a skupinový vychovatel. Každý pracovník DDŠ je povinen provést o každém projevu šikany písemný zápis a s tímto podkladem informovat ředitele, nebo jeho zástupce zároveň s návrhem řešení. Na řešení šikany se pod vedením ředitele nebo jeho zástupce podílí zejména: etoped, psycholog, třídní učitel, skupinový vychovatel, klíčový pracovník a metodik prevence. V závažných případech může ředitel svolat svůj poradní orgán mimořádnou pedagogickou radu DDŠ. Záleží na tom, v jaké fázi se šikanu podařilo zachytit.

Pedagogičtí pracovníci školského zařízení jsou průběžně s problematikou sociálně-patologických jevů seznamováni v rámci pedagogických rad a porad jednotlivých pracovišť – učitelé a vychovatelé.

Školní metodik prevence – absolvoval školení „Šikana“, v roce 2010 ukončil 2leté studium KU Praha „Kurz pro metodiky prevence na školách“.

Školní metodik prevence průběžně doplňuje a shromažďuje odbornou literaturu k dané problematice. V učitelské knihovně je možnost zapůjčení pro pedagogické pracovníky této literatury.

Spolupráce s institucemi:

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce pracovníků v DDS- učitelů, školního metodika prevence, psychologa a etopeda s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, dětskými psychology
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, psychiatry
- státní zástupkyně – dohlíží na dodržování práv a povinností dětí v zařízení, dohlíží na dodržování zákona o výkonu ÚV a OV zařízení
- Policie ČR – případná spolupráce vedení zařízení při prošetřování podezření z šikany
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany
- pracovníci OSPOD jsou zařízením pravidelně 4x ročně informováni o chování a prospěchu dítěte v zařízení. Pracovníci OSPOD 4x ročně navštěvují dítě ve školském zařízení, pravidelně s dítětem komunikují v rodinném prostředí při návštěvách na dovolenkách. Pokud žák spáchá závažný přestupek, trestný čin – jsou sociální kurátoři informováni o této skutečnosti neprodleně.

Spolupráce s rodiči:

Rodiče jsou pravidelně informováni o chování a prospěchu. Pokud rodiče informují školské zařízení o podezření šikanování, je za odborné vyšetření žádosti zodpovědný ředitel DDS, ZŠ a ŠJ. Při nápravě šikany ve školském zařízení spolupracuje ředitel školského zařízení s školním metodikem prevence, etopedem, psychologem a dalšími pedagogickými pracovníky v zařízení. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Spoluspráva dětí:

Členové spolusprávy dětí jsou voleni rodinnou skupinou dětí za pomoci skupinového vychovatele a třídního učitele. Členové spolusprávy se pravidelně setkávají s vedoucím učitelem a s vedoucím vychovatelem a spolupodílí se na činnosti školského zařízení – vyjadřují se k činnosti rodinných skupin, k problémům na skupinách, tlumočí přání, názory dětí, aktivně se spolupodílí na prevenci šikany v zařízení... O výsledcích setkání informují ředitele DDS.

Práva a povinnosti členů spolusprávy dětí, způsob činnosti

- člen spolusprávy musí mít důvěru skupiny, stane se jejím mluvčím,
- na pravidelné schůzky spolusprávy pravidelně dochází,
- na schůzkách spolusprávy tlumočí přání, názory popř. stížnosti za rodinnou skupinu, kterou tímto reprezentuje,
- může se vyjadřovat k otázkám ošacení, výchovného zaměstnání, k problémům své skupiny a ke stravování, zástupce spolusprávy se zúčastňuje schůzek stravovací komise a podílí se na sestavování jídelního lístku,
- z členství ve spolusprávě nebude vyžadovat výhody,
- za neadekvátní chování členů své skupiny nemá zodpovědnost,

- své postavení ve skupině nesmí zneužívat, nebo prosazovat pro sebe nějaké výhody na úkor ostatních, řeší zde problémy skupiny ne vlastní,
- schůzky budou každé druhé pondělí od 14,00 do 14,30hod, povede je ved. učitel a ved. vychovatel
- z jednání provedou zápis, který bude podepsán všemi přítomnými,
- s obsahem schůzky seznámí člen spolusprávy celou skupinu,
- vedoucí pracovníci mohou podněty ze schůzek spolusprávy využít pro zpestření a obohacení výchovné činnosti, na základě požadavků a připomínek spolusprávy se sestavují plány týdenní, dvouměsíční i celoroční,
- člen spolusprávy by měl spolupracovat s pedagogickými pracovníky, sám nebyť tím, kdo porušuje vnitřní řád,
- informace, které přinese ze skupiny bude formulovat slušně, bude dodržovat zásady společenského chování,
- přání skupiny, která se týkají výchovné činnosti musí respektovat rozvrh dne a vnitřní řád DDS, ZŠ a ŠJ,
- na schůzky spolusprávy by měl její člen chodit připraven,
- pokud dojde k tomu, že člen spolusprávy svého postavení zneužije, popřípadě se dopustí závažného kázeňského přestupku proti vnitřnímu řádu, bude ze spolusprávy vyloučen a nahrazen jiným členem skupiny,
- při řešení problémů ve skupině bude člen spolusprávy spolupracovat s třídním učitelem a skupinovým vychovatelem, půjde příkladem,
- za dlouhodobou a aktivní práci ve spolusprávě může být její člen odměněn věcnou odměnou.

Krizový plán šikany:

V případě výskytu šikany v DDS, ZŠ a ŠJ se na jejím vyšetřování a odhalování podílí etoped a školní metodik prevence, psycholog pod vedením ředitele školského zařízení.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

Proškolený pracovník, většinou školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama.

Metody vyšetřování počáteční šikany:

Postup vyšetřování počáteční šikany:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi. – provádí etoped, psycholog.
2. Nalezení vhodných svědků – provádí etoped, psycholog
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů) – provádí etoped a psycholog pod vedením ředitele školského zařízení
4. Zajištění ochrany obětem – pod vedením ředitele spolupracují všichni pedagogičtí pracovníci školského zařízení
5. Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace s nimi – provádí ředitel školského zařízení ve spolupráci s etopedem a psychologem

Postup vyšetřování pokročilé šikany

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka bezprostřední záchrana oběti
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování – operativně je svolána pedagogická rada pod vedením ředitele školského zařízení a je vypracován krizový scénář řešení.

3. Pedagogičtí pracovníci zabrání domluvě agresorů na křivé výpovědi!!!
4. Individuální rozhovory se svědky – provádí etoped a psycholog – pod vedením ředitele školského zařízení
5. Pokračující pomoc a podpora oběti – zajišťuje psycholog, v případě potřeby ve spolupráci s pedopsychiatrem
6. Nahlášení Policii ČR – provádí ředitel DDŠ, ZŠ a ŠJ
7. Vlastní vyšetřování – provádí pracovníci Policie ČR ve spolupráci s ředitelem školského zařízení, etopedem, psychologem a dalšími ped. pracovníky zařízení.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, ředitel DDŠ oznámí tuto skutečnost Policii ČR. Ředitel DDŠ oznámí orgánu sociálněprávní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka.

Sankce, které je možné v DDŠ použít:

- při mírnějších náznamech sankce dle vnitřního řádu DDŠ spojené s hodnocením svěřenců
- v případě vážných projevů ohlášení Policii ČR, či podání trestního oznámení
- spolupráce s DÚ Brno Hlinky s etopedem koordinátorem, sociálním pracovníkem OSPOD, možnost žádosti o přeložení konkrétního žáka

Práva a povinnosti dětí umístěných ve školském zařízení:

Práva dětí

- na zajištění plného přímého zaopatření,
- na rozvíjení tělesných, duševních a citových schopností a sociálních dovedností,
- na respektování lidské důstojnosti,
- na společné umístění se svými sourozenci v rodinné skupině, nebrání-li tomu závažné okolnosti,
- na vytváření podmínek pro dosažení vzdělání a pro přípravu na povolání v souladu s jeho schopnostmi, nadáním a potřebami,
- na svobodu náboženství,
- být seznámeno se svými právy a povinnostmi,
- účastnit se činností a aktivit zařízení organizovaných v rámci výchovného programu s výjimkou zákazu či omezení v rámci opatření ve výchově stanovených zákonem č. 109/2002Sb.,
- obracet se žádostmi, stížnostmi a návrhy na ředitele a pedagogické pracovníky zařízení a požadovat, aby podání adresovaná příslušným státním orgánům, orgánům územní samosprávy a právníkům a fyzickým osobám, jsou-li pověřeny výkonem sociálněprávní ochrany, byla ze zařízení odeslána v následující pracovní den po jejich odevzdání pracovníkům zařízení, bez kontroly jejich obsahu,
- vyjádřit svůj názor na prováděná a zamýšlená opatření, která se ho týkají, názorům dítěte musí být věnována patřičná pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti,
- požádat o osobní rozhovor a uskutečnit osobní rozhovor s pověřeným zaměstnancem orgánu sociálněprávní ochrany dětí, zaměstnancem české školní inspekce, ministerstva, nebo orgánu kraje, a to bez přítomnosti dalších osob,
- být hodnoceno a odměňováno a ke svému hodnocení se vyjadřovat,
- na informace o stavu svých úspor a pohledávek,
- na udržování kontaktu s osobami zodpovědnými za výchovu, a to formou korespondence, telefonických hovorů a osobních návštěv,

- přijímat v zařízení se souhlasem pedagogického pracovníka návštěvy osob zodpovědných za výchovu,
- opustit samostatně se souhlasem pedagogického pracovníka zařízení za účelem vycházky, pokud se jedná o dítě starší 7 let.

Povinnosti dětí

- plnit ustanovení vnitřního řádu a to zejména:
- chovat se slušně ve škole, mimo školu, na vycházkách a i na dovolenkách, zodpovědně se připravovat na vyučování,
- vrátit se z vycházek a dovolenek včas a v pořádku,
- dodržovat předpisy a pokyny k ochraně bezpečnosti a zdraví, s nimiž bylo řádně seznámeno,
- hradit ze svých příjmů náklady spojené s přepravou do zařízení, které neoprávněně opustilo nebo se do něj nevrátilo, poskytnout na výzvu ředitele doklady o svých příjmech,
- předat do úschovy na výzvu ředitele předměty ohrožující výchovu, zdraví a bezpečnost; doba úschovy těchto předmětů nesmí přesáhnout dobu pobytu dítěte v zařízení a při jeho ukončení musí být tyto předměty dítěti nebo osobě odpovědné za výchovu vydány.

Výchovná opatření ZŠ zřízené při DDŠ Bystřice pod Hostýnem:

- ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci
- třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déle trvající úspěšnou práci
- při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:
  - a) napomenutí třídního učitele - uděluje třídní učitel dle svého uvážení, s přihlédnutím k názoru dalších vyučujících zejména za drobná, popř. opakovaná porušování školního řádu. Je projednáno a schváleno pedagogickou radou. Např. opakované neplnění zadaných úkolů...
  - b) důtku třídního učitele - uděluje třídní učitel za opakované porušování školního řádu, je projednána a schválena na pedagogické radě. Např. neomluvená absence 1-5 hodin, opakované provokace spolužáků, verbálně agresivní chování vůči spolužákům...
  - c) důtku ředitele školy - uděluje ředitel školy zejména za závažná porušení školního řádu nebo v případě, že předchozí výchovná opatření nebyla účinná, je projednána a schválena pedagogickou radou. Např. neomluvená absence 6-10 hodin, verbálně agresivní chování vůči pedagogickým pracovníkům...
- o výchovném opatření je vždy prokazatelným způsobem informován žák a jeho zákonný zástupce

Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se v případě použití klasifikace hodnotí na vysvědčení stupni:

- 1 – velmi dobré
- 2 – uspokojivé
- 3 – neuspokojivé

Stupeň 1 – velmi dobré

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu a vnitřního režimu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je přístupný výchovnému působení, snaží se své chyby napravit a má 1 -10 neomluvených hodin (Metod. pokyn MŠMT 10194/2002).

Stupeň 2 –uspokojivé

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a ustanoveními školního řádu a vnitřního režimu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školnímu řádu nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ve škole má zameškáno 11-25 neomluvených hodin (Met.pokyn 10194/2002).

Příklady chování:

- Ohrožování své bezpečnosti nebo jiných osob
- Fyzické napadení spolužáka
- Krádeže
- Opakovaně vulgární projevy
- Donesení, držení omamné psychotropní látky, alkoholu, tabáku
- Kouření, požívání návykových látek
- Pokus o útěk, nebo útěk z vyučování
- Ničení školních pomůcek

Stupeň 3 – neuspokojivé

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopouští se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy či již sníženou známku z chování dopouští dalších přestupků. Ve škole má zameškáno 26 a víc neomluvených hodin.

Příklady chování:

- Nabízení, prodávání, zprostředkovával distribuce a distribuce omamné psychotropní látky, alkoholu, tabáku
- Opakované útky z vyučování
- Opakované donášení omamných a psychotropních látek, alkoholu, tabáku
- Opakované napadání spolužáků
- Napadení pedagogického pracovníka
- Ničení školního majetku, budov, vybavení.

Zásady a pravidla sebehodnocení žáka:

- sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků. Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků

- chybu je potřeba chápat jako přirozenou věc v procesu učení. Pedagogický pracovník o chybě s žáky hovoří, žák má možnost některé práce sám opravovat. Chyba je důležitý prostředek učení.
- při sebehodnocení se žák snaží popsat: co se mu daří, co mu ještě nejde, jak bude dál pokračovat
- při školní práci vedeme žáka, aby komentoval svoje výkony a výsledky

Systém hodnocení a opatření ve výchově:

Hodnotící systém je založen na kladném, pozitivním a individuálním přístupu k dítěti. Dítě musí být motivováno a neustále povzbuzováno k lepším výsledkům.

- k hodnocení dětí slouží slovní hodnocení. Z toho důvodu, aby dítě vidělo jasně a hmatatelně svůj konkrétní výsledek, je toto slovní hodnocení zakončeno známkou,
- známkou jedna je hodnoceno dítě, které je aktivní, samostatné, bez kázeňských přestupků,
- známkou dvě je hodnoceno dítě, které v běžném dni nemá závažnější kázeňské přestupky, nebo přestupek byl pouze ojedinělý a klady chování převažují nad jeho nedostatky,
- známkou tři je hodnoceno pasivní dítě, které se navíc dopustí závažných kázeňských přestupků, jako je například: bezdůvodný pozdní návrat z vycházky, nedovolené vzdálení, podvody, poškozování majetku zařízení,
- známkou čtyři je hodnoceno dítě, které soustavně hrubě porušuje vnitřní řád domova, nebo zákony ČR. Zaměříme se především na: úmyslné ublížení na zdraví, prokázanou šikanu, požívání alkoholu, nebo jiných návykových látek, útěk ze zařízení, hrubé porušení předpisů o ochraně zdraví při práci a požárních předpisů,
- v době nepřítomnosti dítěte v zařízení / dovolená, nemoc, útěk/ se hodnocení neprovádí,
- známka, jako výsledný produkt ústního hodnocení se zapisuje na určený formulář, hodnocení je rozvrženo do čtyř časových celků jednoho dne,
- po příchodu nového dítěte do zařízení je hodnocení po dobu čtrnácti dnů prováděno pouze ústně, známky se nikam nezapisují,
- dítě, které zamezí hrubému porušení vnitřního řádu, může být k odměně navrženo řediteli, nebo vedoucímu vychovatel, i
- dítěti, které se zodpovědně připravovalo na reprezentaci zařízení a vzorně reprezentovalo, může být na základě doporučení vedoucího akce udělena odměna,
- dítě bude se svým hodnocením seznámeno: při každém předání mezi pedagogickými pracovníky, při denním hodnocení – kde jej zhodnotí vychovatel. Slovně zhodnotí klady a zápory chování, dá prostor dítěti k sebehodnocení a skupině, aby se i ona vyjádřila k hodnocení jedince. Při čtrnáctidenním hodnocení – které provádí každých čtrnáct dní v pondělí skupinový vychovatel. Toto slovní hodnocení bude zaznamenáno písemnou formou do knihy hodnocení. Při měsíčním hodnocení na komunitě, za účasti všech žáků a pedagogických pracovníků. Toto hodnocení se taktéž zaznamenává písemnou formou do knihy hodnocení,
- pololetní hodnocení je spojeno s vysvědčením, je podána písemná zpráva rodičům žáka o jeho výsledcích, kterou zpracovává třídní učitel a skupinový vychovatel.

Opatření ve výchově:

Za příkladné úsilí a výsledky při plnění povinností nebo za příkladný čin může být dítěti:

- udělena pochvala a následně odměna,
- prominuto předchozí opatření ve výchově,
- udělena věcná nebo finanční odměna,

- zvýšeno kapesné v rozsahu stanoveném zákonem 109/2002 Sb.,
- povolena mimořádná návštěva kulturního zařízení, mimořádná vycházka, mimořádná návštěva nebo přiznána jiná osobní výhoda.

Za prokázané porušení povinností vymezených zákonem 109/2002Sb. a Vnitřním řádem DDS, ZŠ a ŠJ může být dítěti:

- odňata některá z výhod,
- sníženo kapesné v rozsahu stanoveném zákonem 109/2002 Sb.,
- omezeno nebo zakázáno trávení volného času mimo zařízení na dobu určitou,
- odňata možnost zúčastnit se činnosti nebo akce organizované zařízením nad rámec vnitřního řádu zařízení,
- odňata možnost účastnit se atraktivní činnosti či akce,
- zakázány návštěvy, s výjimkou návštěv osob zodpovědných za výchovu, osob blízkých a oprávněných zaměstnanců orgánů sociálně- právní ochrany dětí, a to na dobu nejdéle 30 dnů v období následujících 3 měsíců,
- tato opatření lze ukládat podmíněně se zkušební dobou,
- výhody, odměny a omezení přímo navazují a souvisí se systémem hodnocení. Veškeré opatření musí být zapsáno v osobním spisu dítěte.

Odpovědnost školy chránit dítě před šikanou:

Škola má objektivní odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č.561/2004Sb. Školský zákon, ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat na státní zastupitelství
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských potřeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§21odst.2). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala
- škola ohlašuje OSPOD takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo
- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod

Z hlediska zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb. Zákon o soudnictví mládeže.: vydírání §175 TZ, omezování osobní svobody §171 TZ, zbavení osobní svobody §170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví §145 TZ, ublížení na zdraví 146 TZ, vraždy §140 TZ, loupeže §173 TZ, krádeže §205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství §189 TZ,

pohlavního zneužití §187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně. Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů: nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ), účast na sebevraždě (§ 144 TZ), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ), porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (183 TZ)

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ)

Každý pracovník je povinen se řídit Metodickým pokynem ministra školství mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení: č.j.:21 149/2010 a informacemi MŠMT ČR č.j.: 25 884/2003-24 Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané.

Nedodržování tohoto programu a metodického pokynu MŠMT zaměstnancem DDŠ, může mít za následek porušení trestního řádu ČR a vystavení se stíhání orgány činnými v oblasti trestního práva.

Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu DDŠ,ZŠ a ŠJ Bystřice pod Hostýnem.

S Programem proti šikanování byli seznámeni :

Žáci na třídnických hodinách: 2.9.2019

Pedagogičtí pracovníci na ped.radě: 26.8.2019

Zákonní zástupci: písemně přes OSPOD, web stránky DDŠ, ZŠ a ŠJ Bystřice p. H.

V Bystřici pod Hostýnem
26.8.2019

Zpracovala: Mgr.L.Marešová

Schválil: Mgr. Jirí Vodák
ředitel DDŠ,ZŠ a ŠJ

Příloha č.2

Zásady bezpečné komunikace s uživatelem drog

1. Typování osob pod vlivem OPL

Nevhodné chování pedagoga může lehce vyprovokovat konfliktní situaci, která u osoby pod vlivem OPL snadno přeroste v agresi. Určit u osoby, že je pod vlivem OPL není jednoduché, jde vždy o odhad závisící na osobních zkušenostech pedagoga a úrovni jeho znalostí psychologie. Lze však odhadnout a vytipovat dobu a místa výskytu osob užívajících OPL. Jedná se především o pozdní odpolední a večerní dobu, opuštěné prostory, byty, průchody, kde dochází k aplikaci drog (zejména heroin, metamfetamin, marihuana aj.) ale i diskotéky a různé párty (extáze, LSD apod.) V DDS se může dítě vrátit z volné vycházky nebo dovolenky pod vlivem OPL.

Při typování osoby pod vlivem OPL může pedagog vycházet zejména z fyziognomických znaků, z chování a reakcí osob:

- výraz očí – nepřítomný pohled, zornice zúžené i v šeru (opiáty) nebo silně rozšířené a nereagující na osvětlení (ostatní drogy)
- výraz obličeje – krupěje potu, změny barvy obličeje (zarudlost nebo naopak bledost), dech není cítit po alkoholu
- řeč – nesouvislá, setřelá až nesrozumitelná, zadržávání a hledání vhodných výrazů, zvýšená gestikulace a grimasy v obličeji, dýchavičnost. Pod vlivem opiátů pomalá, setřelá, pod vlivem stimulancií naopak zrychlená a zpomalená
- koordinace pohybu – potácivá chůze, klátivé pohyby (jako u člověka pod vlivem alkoholu)
- ruce – příznaky jako u roztěkaného člověka, zde je nutno **věnovat zvýšenou pozornost pro zajištění vlastní bezpečnosti** (může skrývat zbraň, injekční stříkačku apod.)
- celkové chování – u stimulačních drog hyperaktivita, prudkost a nekoordinovanost pohybů, u opiátů naopak utlumenost, otupělost (**pozor ale na možnost neočekávaného pocitu síly a agresi**). Všeobecně zvýšená citlivost na podněty z okolí, neklid, nervozita.

2. Komunikace s uživatelem

Komunikace s uživatelem není vždy jednoduchá a bez potíží. Může se vyskytovat řada nepříjemných okolností, kdy je ohrožen pedagog i toxikoman. S uživatelem jednejte tak, aby toto jednání nevedlo ke zbytečné fyzické nebo slovní agresi ze strany uživatele nebo pedagoga. **Účinnou zbraní je zachovávat klid.**

Obecné zásady:

- vlastní komunikace musí být velmi obezřetná, výstižná, co nejkratší
- zabraňte zbytečným slovním výměnám
- je třeba jednat z pozice autority, rázně, ale nikoli agresivně a arogantně
- intonace hlasu by měla být bez emočního zabarvení, pozor na vlastní neverbální projevy, mohou vyprovokovat agresi
- nutno dodržovat oční kontakt (znesnadňuje lhaní), je třeba jej přerušovat, zbytečně neprodlužovat
- namísto kategorických záporů volit mírnější formu nesouhlasu (bylo by vhodnější..)
- přizpůsobit rychlost a složitost mluvy stavu a možnostem chápání uživatele, nereagovat podrážděně na jeho výpady.

3. Jednání s uživatelem intoxikovaným opiáty

Uživatel intoxikovaný opiáty bude mluvit pomalu, může mezi řečí usínat a zapomenout znění otázky. Často není schopen běžné reakce. **Je nutná trpělivost a klidné jednání.**

Potíže nastanou, pokud má toxikoman nedostatek drog a objeví se abstinenci syndrom – tzv. „**abst'ák**“. Toxikoman se cítí fyzicky velice špatně (nucení na zvracení, pocení, křeče, bolesti svalů a kloubů, výtok z nosu), neochotně komunikuje a může být agresivní. **Nikdy neposkytovat toxikomanovi k potlačení abstinenciho syndromu drogu, která u něj byla zajištěna, je nutno zavolat lékaře.** Je-li to možné, je vhodná přítomnost lékaře od samého začátku.

4. Jednání s uživatelem intoxikovaným stimulačními látkami

Uživatel intoxikovaný stimulačními látkami (metanfetaminem, kokainem) je „zrychlený“, mluví rychle, dlouho, odbíhá od tématu a nevydrží na jednom místě. **Je nutná vytrvalost, upřesňování otázek a klidné racionální jednání.**

Při komunikaci si vždy všimněte jakékoliv změny chování a buďte ve střehu. Nikdy nevíte jak se zachová.

Toxikoman, který užívá drogy delší dobu, může prožívat stavy, při kterých se cítí ohrožen svým okolím a chová se nepředvídatelně. Objevují se známky paniky a úzkosti, **může dojít k jednání, které ohrožuje zdraví a život toxikomana a jeho okolí, zejména neočekávaný pokus o útěk, výskok z okna, sebepoškození, agrese.** Je-li to možné, je vhodná přítomnost lékaře a velmi klidné jednání.

5. Komunikace s uživatelem v okamžiku předávkování

Předávkování hrozí hlavně u toxikomanů, kteří užívají opiáty a těkavé látky. Všechny reakce jsou utlumeny, není schopen hovořit, upadá do bezvědomí, pokud mluví, není mu rozumět. Může přestat dýchat a zemřít. V tomto případě je **nezbytné poskytnutí první pomoci a přivolání rychlé záchranné služby s lékařem.**

Je-li předávkovaný **při vědomí**, je třeba zjistit veškeré informace o zkonsumované látce, popř. uchovat její zbytky a předat je lékaři. V případě požití látky ústy je vhodné vyvolat zvracení požitím vody a stlačením kořene jazyka. Při intoxikaci těkavými látkami je pak nutno zajistit dostatek čerstvého vzduchu. **U intoxikovaných stimulačními látkami a halucinogeny je třeba dohledu více osob!**

Ošetřete případná zranění, zabraňte prochlazení a snažte se s osobou komunikovat, aby neztratila vědomí.

Je-li předávkovaný **v bezvědomí**, zajistěte činnost životně důležitých orgánů (srdce, dýchání), uložte jej do stabilizované polohy, ošetřete případná zranění, zabraňte prochlazení a do příjezdu lékaře kontrolujte činnost srdce a dýchání. V případě zástavy je nutno provést resuscitaci umělým dýcháním resp. Nepřímou srdeční masáží dle zásad pro poskytování první pomoci. **Nikdy se osobě v bezvědomí nesnažte podat tekutiny nebo vyvolat zvracení!**

Při jakékoliv manipulaci s předávkovaným toxikomanem je nutno zachovávat opatrnost, aby nikdo nezranil o toxikomanovy jehly. .

Zpracovala: Mgr. L. Marešová

Příloha č. 3

Práce se žáky s PAS - Doporučení MŠMT č.j.: MŠMT – 27997/2016-1

INFORMAČNÍ LETÁK

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany

Komunikační soubor představuje materiály, které mají výrazně usnadnit komunikaci veřejnosti – odborné i laické – s osobami s autismem a naopak. Pomůže změnit chování společnosti k lidem s tímto handicapem.

Tyto materiály vycházejí ze zkušeností lidí s různými typy zdravotního postižení, kteří shodně uvádějí, že jsou často vystaveni ponižování a snižování lidské důstojnosti v případech, kdy jsou v důsledku stigmatizace postižení považováni za slaboduché a podle tohoto deklasujícího přístupu se s nimi jedná. Jak uvádí NRZP ČR: „Jedná se o hluboce zakořeněný problém – neschopnosti většinové veřejnosti komunikovat s osobami se zdravotním postižením.“ Tuto situaci se v roce 2006 snažila NRZP ČR napravit osvětovým projektem, kdy vytvořila **DESATERA KOMUNIKACE pro nejčastější typy zdravotního postižení**, s cílem pomoci veřejnosti s bezproblémovou komunikací s lidmi se zdravotním postižením. Základní sadu DESATER doplnilo v roce 2008 díky iniciativě APLA-JM **Desatero komunikace s pacienty s poruchou autistického spektra**. Aktualizovaná podoba z roku 2011 je ke stažení zde: <http://www.nrzp.cz/poradenstvi-sluzby/desatero-pro-komunikaci-s-ozp.html>

Porucha autistického spektra (dále jen „PAS“) je „neviditelným“ handicapem. Lidé s PAS vypadají na první pohled zdravě. **Hlavní deficit osob s PAS je v odlišném vnímání, porozumění a sociální komunikaci.** K tomu se často druží **přecitlivělost na různé podněty** (zvuky, světla, barvy, pachy, doteky a další), **která může člověku s PAS působit až fyzickou bolest.** Proto jsou **veřejnosti nepochopitelné** jejich až **neadekvátní reakce**, afekty, repetitivní a další varianty projevů **v situacích, které z titulu svého postižení nemohou zvládnout vůbec, nebo jen s největším vypětím sil.** Pro tyto projevy **jsou odsuzování, odmítání, vylučování ze společnosti až pacifikování.** Stává se tak nejen v různých vypjatých situacích – při cestování dopravními prostředky, návštěvě zdravotnického zařízení, jednání na úřadech, ale také při tak na první pohled banálních situacích, jako je nákup v obchodě nebo procházka.

PAS představují natolik specifické postižení, že jejich problémy v komunikaci s veřejností nelze vyřešit jen zmíněným Desaterem.

Komunikační soubor je složený z jednotlivých dílčích materiálů:

- Informační leták
- Komunikační klíč v popisné i zkrácené verzi
- Desatero komunikace s pacientem s poruchou autistického spektra
- Průkaz osoby s PAS (v současné době je připravován)
- Komunikační profil držitele průkazu (v současné době je připravován)

Cílem Komunikačního souboru je přiblížit a ozřejmit odborné i laické veřejnosti jednoduché zásady komunikace s lidmi s PAS, ale také pomoci detekovat člověka, se kterým takto komunikovat mají. Odborné veřejnosti, tj. lékařům, zdravotnickému personálu, záchranářům, požárníkům, policii, úředníkům, pracovníkům v sociálních službách, sociálním pracovníkům, pedagogickým a dalším pracovníkům různých rezortů, pomůže tento soubor lépe zvládnout i

pro ně zátěžovou a náročnou situaci, která je často výsledkem nedorozumění, plynoucího z nedostatku informací.

DESÁTERO KOMUNIKACE S PACIENTY S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA

1. Autismus není patrný na první pohled, pozná se až podle nestandardního chování pacienta, které je potřeba tolerovat. Ačkoli se může na první pohled zdát, že je pacient rozmazlený, zlobivý či vzpurný, ve skutečnosti má jen nepřekonatelný strach z neznámého prostředí a z nové situace.
2. Důležitá je spolupráce s tlumočnickem, který pacienta s autismem vždy doprovází. Právě ten zná všechny důležité informace o konkrétním pacientovi, proto je dobré jeho rady a doporučení vhodného jednání s pacientem respektovat.
3. Jednoduchá uklidňující sdělení v krátkých větách jsou tou nejlepší formou slovní komunikace.
4. Je běžné, že pacienti s autismem jsou smyslově přecitlivělí. Proto je třeba se připravit na zvýšenou citlivost na zvuky, tóny, světlo, pachy či dotek neznámé osoby.
5. Při lékařském vyšetření je vhodné objednat pacienta na konkrétní čas. Nejlepší je zvat pacienta s PAS na úplném začátku či konci ordinačních hodin, kdy je v čekárně jen minimum lidí a vždy ho brát přednostně před ostatními pacienty.
6. Je třeba tolerovat pacientův odmítavý přístup k lékařskému vyšetření. Snaha zlomit tento negativismus není vhodná a většinou situaci jen zhorší.
7. Při všech vyšetřeních a úkonech je nezbytná přítomnost doprovodu. Ten je v dané situaci jeho jedinou jistotou, oporou i tlumočnickem s okolím.
8. K úspěšnému lékařskému ošetření není vždy potřeba narkóza. Je dobré zvážit, zda k použití tlumících prostředků neexistuje jednodušší a méně radikální alternativa.
9. Je vhodné zvážit, zda jsou všechna vyšetření nezbytně nutná. Na některých tradičních lékařských postupech není potřeba vždy trvat.
10. Hospitalizace pacienta by také měla být důkladně zvážena. Pokud je nezbytná, je velice vhodné absolvovat pobyt v nemocnici s rodičem či jinou blízkou osobou, na kterou je pacient vázán. Je to dobré nejen pro pacienta, ale i pro ošetřující personál.

KLÍČ pro komunikaci s osobou s autismem - krátká verze

Jak se chovat k osobám s autismem, když se ocitnou v potížích a podlehnou panice? Jak těmto situacím předcházet?

1. Jednej předvídatelně

Vyvarujte se situací, kdy se například – byť s těmi nejlepšími úmysly – dotknete ramene člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit.

2. Plánuj

Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít. Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepřijemný rozhovor.

3. Nekřič

Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, může to zablokovat komunikaci či vyvolat autistickou krizi. Mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit.

4. Ptej se jasně

Formulujte otázky jednoduše a jasně, nejlépe aby bylo možno odpovídat ANO/NE, nepoužívejte příklady a nežertujte. Nekladte více otázek najednou.

5. Mluv jednoduše

Nepokoušejte se oslnit člověka s autismem svou slovní zásobou. Je lepší mluvit pomalu a spíše v kratších větách a předat sdělení srozumitelně a bez odbíhání. Vyvarujte se řečnických otázek.

6. Bud' trpělivý

Pokud člověk s autismem nereaguje na vyřčené, nemusí to znamenat, že odpovědět nechce. Pokud se dlouze rozmýšlí, nepobízejte ho, ale přeformulujte otázku.

7. Rozumět a vědět

Pokud rozumí a přesto se nevyjadřuje, pak je možné, že si v panice nedokáže rozmyslet odpověď. Nebojte se bez afektu zopakovat otázku – pomůžete mu tak se na odpověď soustředit.

8. Jaký je den?

Člověk v autistické krizi může mít zhoršenou orientaci v čase a prostoru – pomozte mu popsáním, co se dělo, děje a dít bude. Pokud váhá při chůzi, tak ho doprovodte, přestože zná cestu.

9. Omezuj pohled do očí

Každý pohled do očí a zejména navázání očního kontaktu může vyvolat v člověku s autismem nejistotu nebo i paniku.

10. Dej najevo pochopení

Rozhodně neproděláte, když vyjádříte účast. Vyvarujte se ale frází, místo „To přejde“ řekněte raději „Chci vám pomoci“ – bude to srozumitelné a povede to k ujištění, že na to není sám. „*Pamatuj, že tvá slova jsou činem.*“ (Antoine de Saint-Exupéry)

Klíč pro komunikaci s osobou s autismem

„Pamatuj, že tvá slova jsou činem.“ (Antoine de Saint-Exupéry)

Toto stručné vodítko si neklade žádné nároky na úplnost ani na univerzálnost. Bez ohledu na to, že se vyplatí dodržovat určitá obecná pravidla, jsou lidé s autismem charakterově stejně pestří jako kdokoli jiný a nikdy nebude existovat žádný soubor pravidel, uplatnitelný na všechny bez rozdílu.

Osoby s autismem a především s Aspergerovým syndromem lze do jisté míry rozlišovat podle toho, jak reagují na situaci, kdy se stanou neobratní v pro ně nesrozumitelných společenských situacích: zatímco **aktivní subtyp** se spíše začne projevovat a vyjadřovat emotivně a někdy až provokativně, aby svou neobratnost skryl za toto jednání, **pasivní subtyp** spíše přerušuje jakoukoli komunikaci a projevy omezí spíše na pláč nebo odmítání dalšího kontaktu. **Oba subtypy** mají někdy tendenci se v takové situaci uchýlovat ke stimulacím (kývání, hraní si s prsty, stereotypní pohyby), tyto stimuly doporučujeme ignorovat – člověku s autismem pomáhají udržet si psychickou rovnováhu.

Následující body se týkají situací, kdy se lidé s autismem ocitnou v potížích a podlehnou panice – potom je obzvláště důležité pamatovat na zdánlivé drobnosti, které mohou rozhodnout mezi úspěšným zvládnutím či totálním selháním na obou stranách... Neberte tedy prosím tato pravidla jako univerzální klíč, vezte však, že osvojíte-li si tato pravidla pro chvíli nouze, velmi vám pomohou i v běžných životních situacích, kdy se dostáváte s lidmi s autismem do styku.

1) JEDNEJ PŘEDVÍDATELNĚ. Vyvarujte se situací, kdy se například – byť s těmi nejlepšími úmysly – dotknete paže, ramene či dokonce hlavy člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit. Mnozí z nich jsou velmi citliví na hmatové podněty, a když je takový člověk v úzkých, velmi ho to vyleká.

2) PLÁNUJ. Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít (například „Teď si promluvíme o tom, co se vám přihodilo, a potom si půjdete odpočinout.“). Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepříjemný rozhovor.

3) NEKŘIČ. Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, to bude mít za následek jen to, že se tím zablokuje další komunikace a dokonce ho to může uvrhnout do autistické krize (dekompenzace a ztráta orientace) – během ní komunikace nemůže pokračovat. Může vadit i silnější hlas, protože mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit; někdy proto také pomůže, když mluvíte úmyslně potichu.

4) PTEJ SE JASNĚ. Snažte se formulovat otázky tak, aby byly jednoznačné a spíše uzavřeného typu (umožňující jen jednu ze dvou odpovědí, například ANO/NE). Otázka „Jak jste na tom?“ je nesrozumitelná, protože se může teoreticky týkat mnoha různých témat, zatímco otázka „Máte nějaký problém?“ nebo „Bolí vás něco?“ je jasná a srozumitelná otázka uzavřeného typu. Nečekejte ale jako odpověď vyprávění životního příběhu – čekejte jen „Ano“ nebo „Ne“. Pečlivě se vyvarujte kladení několika otázek najednou, protože zatímco vy budete registrovat většinou jen svou poslední otázku, člověk s autismem vám – byť jednoslovně – zodpoví všechny v pořadí, v jakém jste je položili, vy však budete obtížně odpovědi k otázkám přiřazovat.

Zpracovala: Mgr. L. Marešová